

LA II REPÚBLICA A RIBES

Records del 14 d'abril de 1931

Josep-Lluís Palacios

Muç Vall i Soler

EDITA L'ÀREA DE CULTURA DE L'AJUNTAMENT DE SANT PERE DE RIBES

Massa sovint quan ens referim al concepte d'història li donem unes connotacions molt elitistes o excessivament feixugues i academicistes. De fet, els grans protagonistes de la història són els guanyadors; no obstant això, cada cop més es tendeix a analitzar uns determinats fets, produïts en un entorn i amb uns protagonistes, alguns més actius que els altres. Així, el procés de recull històric vindria donat per la suma de les històries individuals que coincideixen en un temps i en un espai concret.

Aquest petit opuscle que avui teniu a les mans pretén ser un recordatori de com es visqueren uns fets importants de la història del nostre segle.

Mitjançant documentació de l'Arxiu Històric del Comú i de testimonis orals hem volgut recordar el que van ser aquells dies d'abril, entre d'altres coses per retre homenatge a tots aquells homes i dones que varen ser autèntics protagonistes anònims d'aquells temps.

DE LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA A LA REPÚBLICA

El 13 de setembre de 1923 el general Miguel Primo de Rivera va donar un cop d'estat a Barcelona que tot seguit acceptà el rei Alfons XIII.

El nou règim es va caracteritzar per la persecució contra la llengua i els símbols de Catalunya. Varen ser suprimides les garanties constitucionals, els centres nacionalistes i obreristes clausurats, els ajuntaments destituïts i la Mancomunitat de Catalunya buidada de contingut.

La dictadura de Primo de Rivera va acabar el 1930, després de no haver sabut resoldre els greus problemes socials, econòmics i polítics de l'estat, amb la destitució-dimissió del general.

Les primeres eleccions que es convocaren després de la dictadura foren les municipals. A ningú no se li escapava la importància política d'aquesta contesa electoral, encara que fossin per triar regidors i alcaldes. Els comicis apassionaven a l'opinió pública.

Com escriu l'historiador Josep Termes «era evident, per a tots, que era un referèndum entre el passat i el futur, entre la monarquia i la república».

Les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931 varen tenir a Catalunya un guanyador per sorpresa, l'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC): un partit nou, creat tot just un mes abans de les eleccions com a confluència dels nacionalistes radicals d'Estat Català de Francesc Macià, els republicans de Lluís Companys ben relacionats amb el sindicalisme i un grup socialitzant de J.Lluhí i Josep Tarradellas.

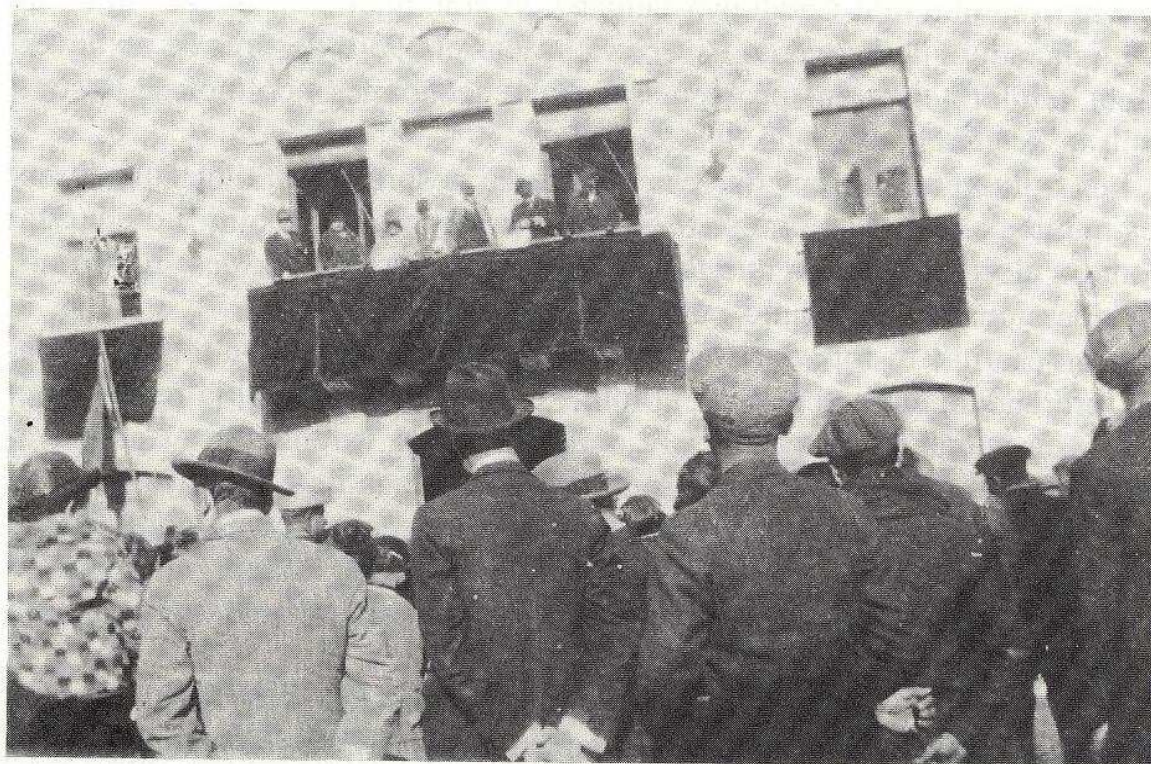
La nit del 12 d'abril es varen viure hores d'emoció a tot Catalunya i a la resta d'Espanya: les candidatures republicanes havien guanyat a totes les ciutats. El rei Alfons XIII va marxar.

El 14 d'abril Lluís Companys proclamà la República des del balcó de l'Ajuntament de Barcelona. Poc després Francesc Macià proclamà la República Catalana, com a Estat integrant d'una confederació de pobles ibèrics. L'endemà Macià forma un govern de la República Catalana, que es transformà el 28 d'abril en govern de la Generalitat provisional de Catalunya,

després de l'estira i arronsa amb els representants del govern central.

L'entrada de la República fou com un alè d'aire fresc que també va passar per Ribes. La pagesia organitzada entorn la Societat d'Agricultors Obrers guanyaven per segona vegada unes eleccions municipals -les altres van ser el 1921, portant a l'Alcaldia a Josep Ricart-, enfront dels propietaris de les terres conreables que s'organitzaren en candidatures dretanes. Els pagesos ribetans, propers a l'ERC, varen guanyar per majoria absoluta.

El nou Ajuntament ribetà, presidint un jove actiu, Joan Cuadras i Marcer, va constituir-se provisionalment el dia 15 d'abril i va proclamar la República Catalana. A Ribes va haver una gran manifestació dels pagesos amb banderes republicanes i de la Unió de Rabassaires, el retrat del rei Alfons XIII va volar des del balcó de la Casa de la Vila, l'Alcalde va fer un discurs i les actes de l'Ajuntament van passar a fer-se automàticament en català.

La política anticatalana de la dictadura de Primo de Rivera va acabar d'impulsar el catalanisme entre la població. A la fotografia la Plaça de la Vila en una diada de Sant Pau, entre 1924 i 1930, on el governador civil de Barcelona, general Milans del Bosch, va regalar una bandera als mossos d'escuadra de Ribes. La padrina va ser la mestressa de Can Macià i va venir també el delegat governatiu de Vilanova. Alguna persona del poble, convidada a l'acte, no va voler assistir-hi: «Amb militars no m'hi faig», va ser la seva explicació.

EL 14 D'ABRIL VIST PER UN INFANT

Joan Carbonell i Grau, nascut el 1920, tenia el 14 d'abril de 1931 onze anys. Com qualsevol noi de la seva edat estava jugant al carrer, concretament estava en un descampat, davant de Can Punxes, on després seria la Plaça Marcer, i un company de joc se li va acostar i li va dir: «Han proclamat la República». En la seva mentalitat d'infant en aquell instant només va pensar que el rei Alfons XIII i la seva família haurien de marxar a l'estranger.

«A la tarda -continua amb els seus records- va haver una manifestació de pagesos rabassaires, portant la seva bandera i potser també alguna de republicana, per proclamar la República a l'Ajuntament». Bàsicament eren la gent de «El Local», tal com era coneguda popularment la Societat d'Agricultors i Obrers de Sant Pere de Ribes.

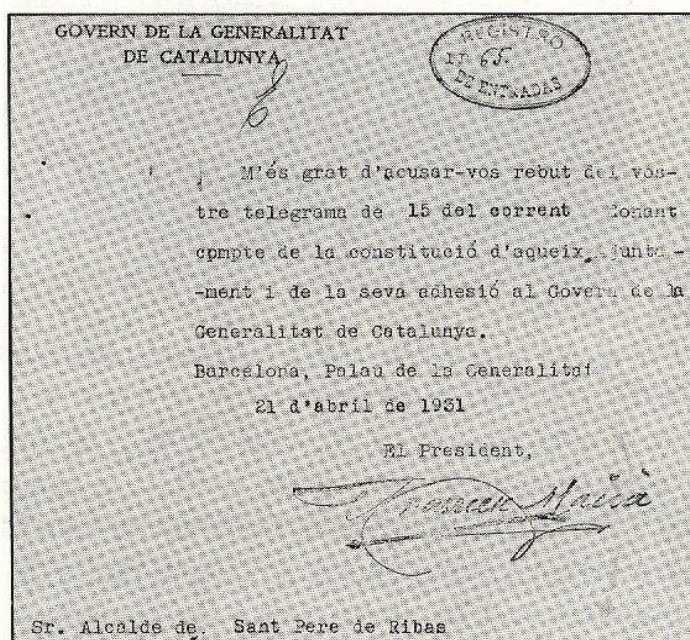
En aquella època segons Joan Carbonell hi havia tres locals al poble:

- El Casino, societat de la gent monàrquica, rendistes i propietaris de dretes.

- Centre Parroquial: entitat confessional.

- El Local: els pagesos rabassaires, d'esquerra.

Un últim record d'aquell dia, de Joan Carbonell: va anar per primera vegada a Olivella i hi va anar en cotxe.

Carta de Francesc Macià, primer President de la Generalitat republicana, a l'Alcalde de Ribes, agraint la seva adhesió al Govern de la Generalitat de Catalunya.

Joan Cuadras i Marcer, primer Alcalde republicà de Ribes després de l'esclatant triomf electoral del 12 d'abril de 1931. Es va exiliar a França el 1939 on va morir a l'edat de 84 anys, sense haver volgut tornar mai a Catalunya mentre «existís la dictadura de Franco».

JOAN CUADRAS, EL PRIMER ALCALDE REPUBLICÀ, VA FER UN DISCURS DES DEL BALCÓ DE L'AJUNTAMENT

En Pere Soler i Carbonell va néixer el 1916. El 1931 tenia, per tant, 15 anys quan es va proclamar la República. El seu oncle, Joan Cuadras i Marcer, va ser el primer alcalde republicà de Ribes.

Pere Soler, que més tard va ser el membre més jove de la Comissió d'Espectacles de El Local, va anar a Olivella a portar les candidatures dels republicans: «A Olivella refiaven tot d'aquí».

Ens explica que al nostre poble es presentà l'ERC i la Lliga Regionalista. La Unió de Rabassaires -central sindical majoritària al camp català- donava suport a la llista d'ERC, i l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre -agrupació de propietaris agrícoles- va donar suport a la candidatura de la Lliga Regionalista. Els republicans de l'Esquerra varen fer campanya entre els socis de El Local i les dretes al Casino.

L'Alcalde sorgit de les eleccions del 12 d'abril de 1931, Joan Cuadras i Marcer, va sortir al balcó de l'Ajuntament on va fer un breu discurs. «Era un polític del poble», ens aclareix Pere Soler.

El 1939 Joan Cuadras es va exiliar a França. Ja no va tornar mai més a Ribes i a Catalunya: «Les dictadures no m'han agradat mai. Mentre hi hagi en Franco no hi tornaré», va dir. Va morir a França a l'edat de 84 anys.

Josep Rovira i Albet feia un any que s'havia casat i tenia 26 anys el 1931. Ens comenta que les eleccions municipals del 12 d'abril es varen celebrar en diumenge. Una vegada sabuts els resultats a tot Catalunya, dimarts a la tarda, els dirigents de la Unió de Rabassaires van anar cap a la Casa de la Vila on van trobar l'últim Alcalde d'abans de la República: Salvador Miret.

Els pagesos d'esquerra li van dir que ja s'havia proclamat la República. «Voleu dir?» -va contestar l'Alcalde-. «Doncs, visca la República» -va afegir Salvador Miret, abandonant tot seguit l'Ajuntament-.

Més tard amb l'eufòria de la proclamació de la República -segons ens han comentat diferents testimonis- el retrat del rei Alfons XIII va ser llençat des d'una finestra de la Casa de la Vila.

Joan Cuadras i Marcer, elegit Alcalde el 12 d'abril de 1931, per la candidatura republicana de la Societat d'Agricultors Obrers, va néixer a Ribes el 19 d'agost de 1900 i va morir a l'exili, al departament francès de Seine Marne, el setembre de 1983, sense haver tornat mai al seu poble.

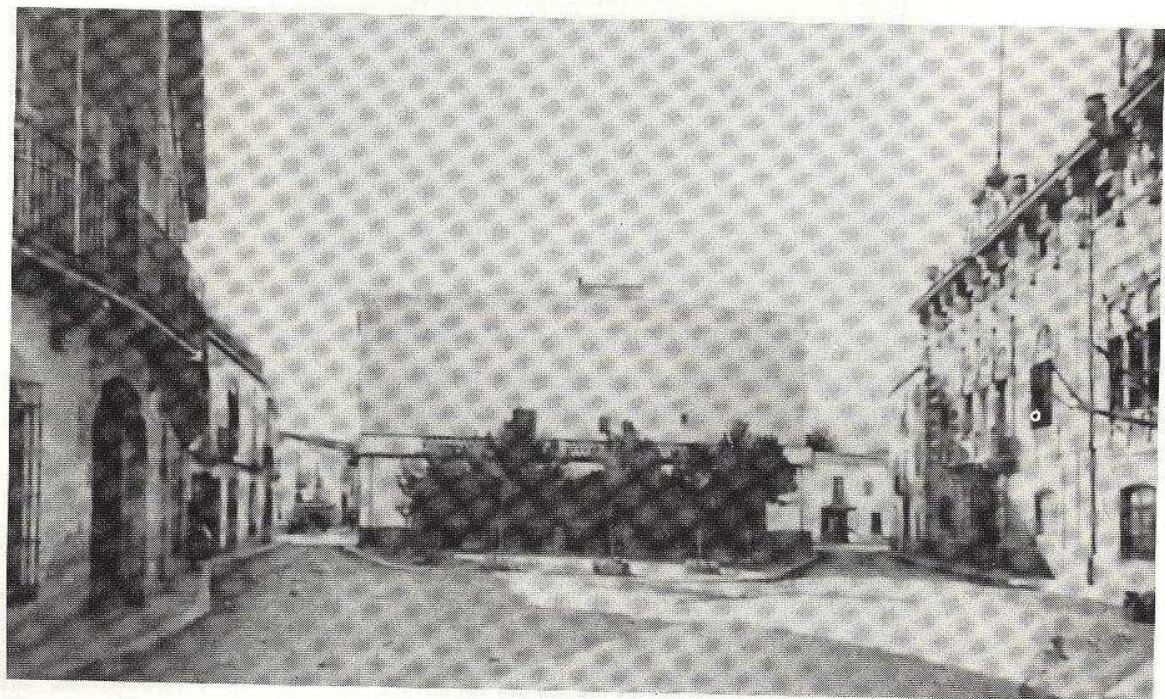
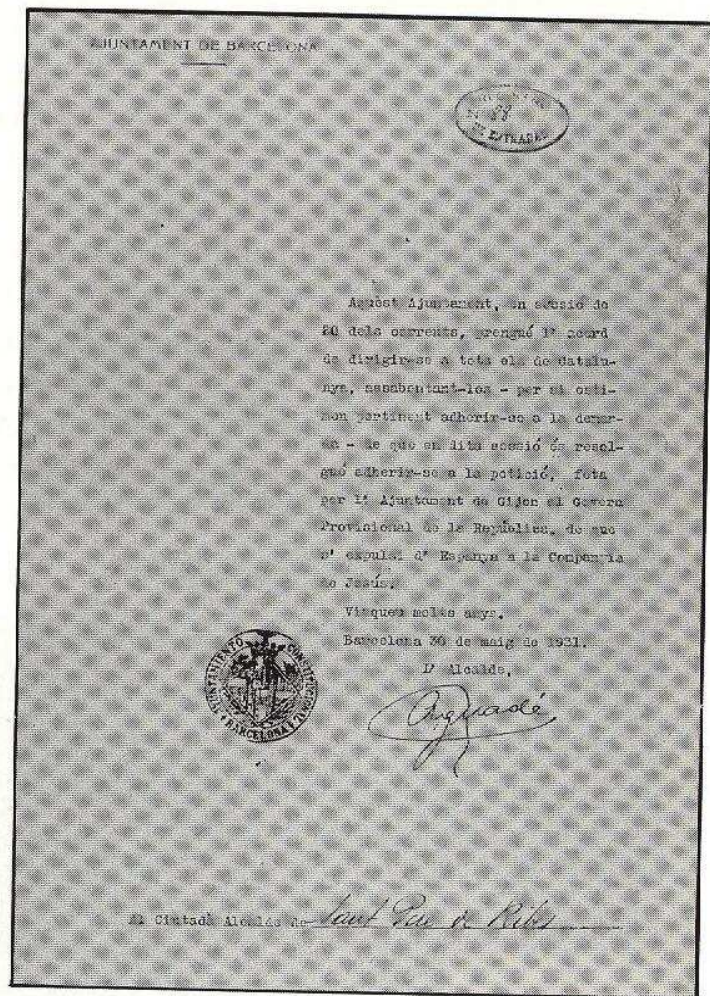
Amb motiu dels fets d'octubre de 1934 va ser empresonat al vaixell «Uruguai» i va ser destituït d'Alcalde. Va ser processat i deixat en llibertat el 22 de gener de 1935. Fou restituït en el seu càrrec d'Alcalde després de les eleccions generals del 16 de febrer de 1936.

Joan Cuadras s'exilià el 1939, després va passar a un camp de concentració francès -on va estar junt amb altres ribetans com Pere Soler, Josep Ferret, Francesc Mestre i Pere Bertran-, fins que va ser pres pels alemanys.

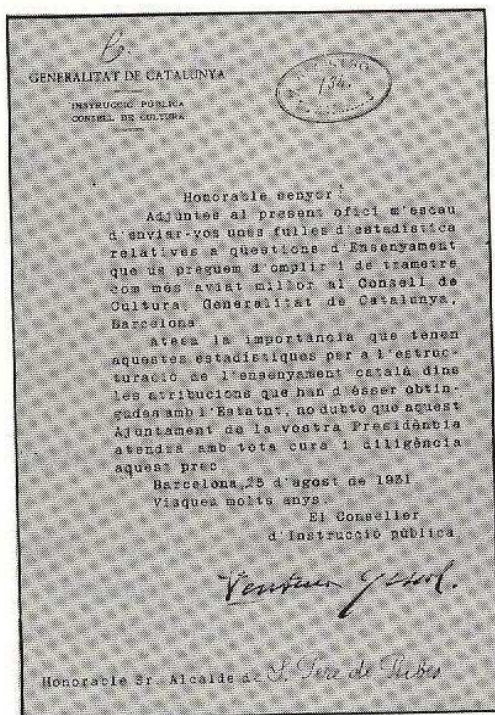
Jaume Aiguader, primer Alcalde republicà (ERC) de Barcelona, es va dirigir a l'Alcalde de Ribes sol·licitant l'adhesió de l'Ajuntament per a la petició d'expulsió de la Companyia de Jesús.

L'Ajuntament de Ribes va acordar sumar-se a aquesta petició en el Ple Municipal del 14 de maig de 1931.

Al poble -tal com ens ha recordat algun testimoni- es varen recollir signatures contràries a l'expulsió d'Espanya de la Companyia de Jesús.

L'actual Plaça de la Vila quan s'anomenava Plaça de la República, a partir de 1931, tal com podem comprovar a la postal editada a l'època.

La cultura entesa com a component del sentiment d'identificació col·lectiva va constituir un dels motors de la política de la Generalitat republicana. Reproducció d'una carta de Ventura Gassol, Conseller d'Instrucció Pública. L'ensenyament del català ja era una preocupació del Govern de la Generalitat.

LA MANIFESTACIÓ MÉS GRAN QUE HI HA HAGUT A RIBES

Mercè Cuadras, nascuda el 1912, se'n recorda com si fos avui mateix d'aquell mes d'abril de 1931. «El dia 13 d'abril -comença el seu relat- es va morir la meua àvia i la vàrem enterrar el 14. Havien de concelebrar l'enterament capellans de la comarca, però havien rebut l'ordre del bisbat de no marxar de les parròquies per por a l'incendi d'esglésies. Després no va passar res i els estudiants de capellà de Ribes varen ajudar a fer la cerimònia religiosa».

«Per celebrar l'entrada de la República -continuava amb els seus records- va haver a Ribes una manifestació com mai més n'hi ha hagut. Una gran gentada va sortir de El Local i va anar cap al carrer del Pi fins arribar a la Plaça de la Vila». «Al capdavant de la manifestació de tots els pagesos hi anava -explica amb precisió- el pare d'en Mingo Pascual i l'home de Can Guillaumes. Els pagesos portaven banderes republicanes i de la Unió de Rabassaires».

Mercè Cuadras tenia llavors 19 anys i ja en feia tres que estudiava música a Barcelona. Amb una excel·lent memòria s'enrecordava com si fos ara de la vinguda del President de la República, Niceto Alcalá Zamora, a Barcelona el 26 d'abril de 1931. El president republicà va ser rebut per una gentada impressionant. A l'endemà el diari «La Vanguardia» va publicar fotografies de l'esdeveniment. En una d'elles es podia observar a Cristòfol Cuadras saludant amb el barret a Alcalá Zamora. Cristòfol Cuadras havia format part de Palestra, entitat catalanista fundada el 1930 per un grup d'amics de Josep Maria Batista i Roca.

LES PRIMERES ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA

A mitjans del mes de setembre de 1932 les Corts de la República varen aprovar l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. L'Estatut del 32, però, va restringir substancialment el contingut de l'Estatut del 31, també conegut com l'Estatut de Núria, en dos àmbits fonamentals: l'educació i les finances.

El 20 de novembre es varen celebrar les primeres eleccions del Parlament de Catalunya. L'ERC (Esquerra Republicana de Catalunya) confirmà el seu predomini a tot Catalunya treient 57 diputats. Els seus aliats, la USC (Unió Socialista de Catalunya) i un grup republicà de Tarragona proper a l'ERC varen treure 5 i 4 escons respectivament. En segon lloc la Lliga Regionalista, que es presentà amb el nom de Concòrdia Ciutadana, va obtenir 15 diputats. Amb un escó simbòlic varen quedar el PCR (Partit Catalanista Republicà) i la UDC (Unió Democràtica de Catalunya).

A Ribes les eleccions al Parlament català varen reflexar la bipolarització entre l'ERC i la Lliga Regionalista, amb un clar predomini de l'Esquerra. Tal com es pot veure en el quadre adjunt, d'un cens electoral de 589 persones varen votar un 87,4%, percentatge que és dels més elevats dels municipis de Catalunya. Un 53,4% dels ribetans varen decantar-se per l'ERC i el 40,6% per la Concòrdia Ciutadana. Dreta de Catalunya, amb un 5,5%, va obtenir un resultat més elevat que en la majoria de municipis. La resta de formacions polítiques no varen arribar a l'1% dels vots.

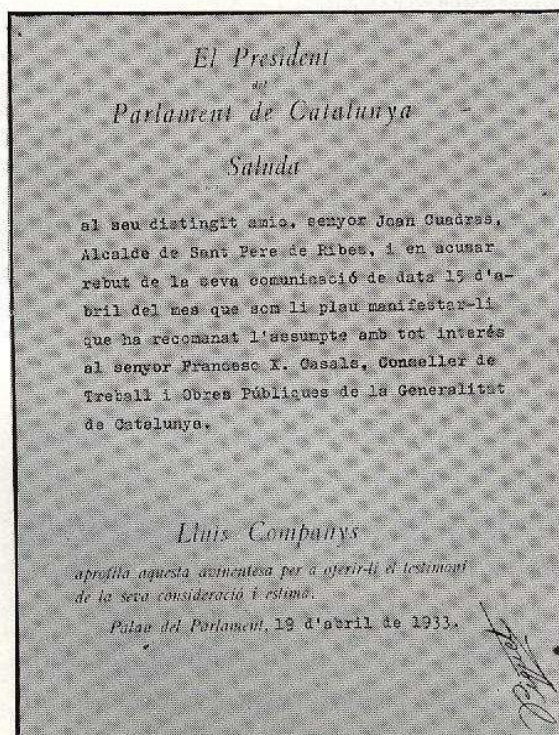
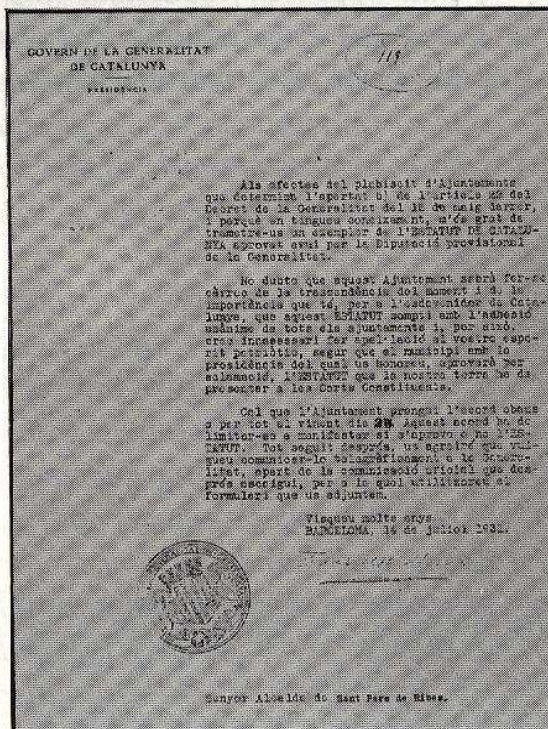
ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA. 20 DE NOVEMBRE DE 1932

SANT PERE DE RIBES

Electors	589
Participació	87,4%
ERC (Esquerra Republicana de Catalunya)	53,4%
Concòrdia Ciutadana (Lliga Regionalista)	40,6%

Dreta de Catalunya	5,5%
BOC (Bloc Obrer i Camperol)	0,5%
PSOE	0,1%
PRR (Partit Republicà Radical)	--
Partit Republicà Democràtic Federal	--
Partit Comunista de Catalunya	--

El 18 de juliol de 1931 l'Ajuntament de Ribes va acordar donar suport al projecte d'Estatut de Catalunya, responenent així a la sol·licitud formulada, quatre dies abans, per Francesc Macià, President de la Generalitat.

Carta de Lluís Companys, primer President del Parlament de Catalunya i més tard President de la Generalitat, a l'alcalde de Ribes.

APÈNDIX

CONSTITUCIÓ DEL NOU AJUNTAMENT

Al poble de Sant Pere de Ribes, a vint-i-dos d'abril de mil nou-cents trenta-u, prèvia l'oportuna convocatòria es reuní l'Ajuntament provisional que es constituí el dia 15 del corrent, per a proclamar la República Catalana, amb assistència dels Regidors definitius i provisionals que es relacionen al marge, sota la presidència del Sr. Alcalde Joan Cuadras Marcer, qui, essent l'hora de les 19,20, declarà oberta la sessió i donà lectura de l'acta de la Constitució provisional del dia 15, que fou aprovada.

Tot seguit l'Alcalde-President manifestà que l'objecte de la convocatòria era de constituir definitivament el nou Ajuntament en base a tots els Regidors elegits pel vot del poble el dia 12 del corrent, ja que consolidada la proclamació de la República, havien desaparegut les causes que motivaren l'esmentada constitució provisional.

D'acord tots els reunits amb les manifestacions del Sr. Alcalde, acordaren nomenar una Comissió integrada pels Srs. Ferret Giralt i Coll Soler perquè anessin a rebre i a introduir al Saló de Sessions els Regidors efectius Josep Roig Piera, Manuel Puig Vendrell, Rossend Marcer Soler, Antoni Vidal Camps i Isidre Pagès Rigual, i una vegada complerta la comesa per l'esmentada Comissió, el Sr. Alcalde donà la benvinguda als dits Regidors, possessionant-los en llurs càrrecs i fent-los entrega de les insígnies corresponents.

Acte seguit donà compte el propi Sr. Alcalde que atenent-se a les instruccions que li havien estat donades pel Govern Civil de la província, la designació dels càrrecs consistorials havia quedat reservada a la minoria republicana del Centre d'Agricultors Obrers, la qual l'havia confirmat en el càrrec d'Alcalde-President, nomenant primer Tinent d'Alcalde al Sr. Josep Roig Piera, segon Tinent al Sr. Francesc Pascual Massó i Regidor Síndic al Sr. Josep Ferret Giralt, als quals el Sr. President donà immediatament possessió de llurs càrrecs i quedant així constituït definitivament el nou Ajuntament.

A continuació s'acordà celebrar les sessions ordinàries els diumenges de cada setmana a les 16 hores.

Seguidament l'Alcalde-President digué al Consistori que a l'endemà de la terrible pedregada del dia 19 del corrent, que tants perjudicis ha ocasionat al nostre terme, envià telefonemes al President del Govern de la Generalitat i al Governador Civil de la província, posant-los en coneixement de la calamitat soferta i demanant-los auxili per als damnificats; que el dia 21 passat, es presentà a aquest poble un

Número 1

President

Joan Cuadras

Regidors
efectius

Pascual

Ferret

Fuster

Coll

Regidors
provisionals

Roig

Vall

Bertran

Secretari

Antoni Bosch

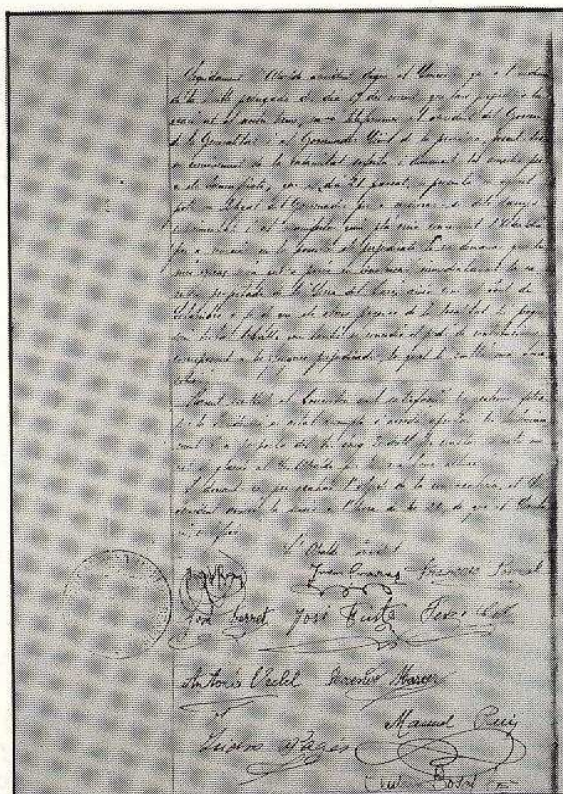
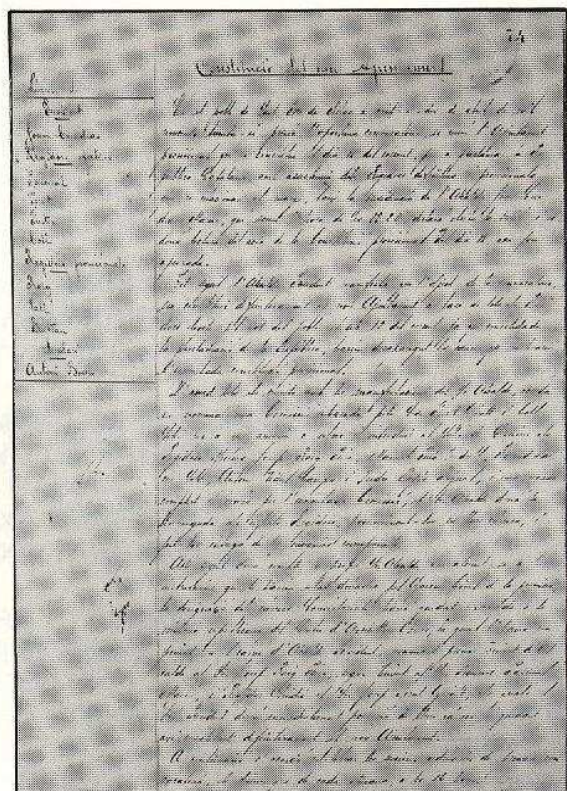
delegat del Governador per a cerciorar-se dels danys experimentats i, al manifestar quin pla creia convenient l'Alcaldia per a remeiar en el possible els perjudicats, li va demanar que la cosa més eficaç seria que es posés en construcció, immediatament, la carretera projectada de la «Serra dels Cars» així com el pont de Sota-ribes a fi de que els obrers pagesos de la localitat hi poguessin trobar treball i que també es concedís el perdó de contribucions corresponent a les finques perjudicades, la qual cosa li semblà una bona solució.

Havent escoltat el Consistori amb satisfacció les gestions fetes per la Presidència en aital assumpte s'acordà aprovar-les unànimament i, a proposta del Sr. Puig Vendrell, fer constar en acta un vot de gràcies al Sr. Alcalde per la seva bona actuació.

I donant-se per acabat l'objecte de la convocatòria, el Sr. President aixecà la sessió a l'hora de les 20, de tot el qual, el Secretari certificà.

L'Alcalde-President
Joan Cuadras

(signatures de tots els regidors)

Reproducció de la primera acta de l'Ajuntament, després de les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931. Signen l'acta els regidors Francisc Pascual i Massó, Josep Ferret i Giralt, Pere Coll i Soler, Josep Fuster i Planas, Josep Roig i Piera, Antoni Vidal i Camps, Manuel Puig i Vendrell, Rossend Marcer i Soler i Isidre Pagès i Soler; l'Alcalde Joan Cuadras i Marcer i el Secretari de l'Ajuntament Antoni Bosch.

